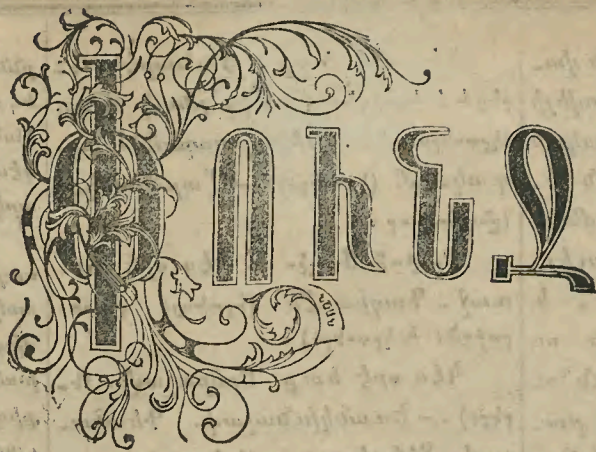

Փոստը ՇԱՐԱՅԻՍ օրերը կը հրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրին է երկու Լ. Լ. Լ. Լ.
արծաթ ԿՐԵՄԻՆ ԿԱՆԻՍԻԼԻ ՎԱՐՈՒՆԻՆԻ, ԲԵՆԻՄԻՆԻՆԻ
քաղաքիս Ե. ԽԱՐԱՐԱՐԱՆԱՅԻՍ Ե. ԲԵՆԻՄԻՆԻՆԻ
համար :
Վեց Ե. Երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ
կընդունուի :
Տեղական Ե. գաւառական քորատարութեան
ժալիքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
Հատը 40 փարսէ Ե. Ե. Լ. Լ. Լ. մասնաւոր
րապետ Պաճիկ-գաբու, ջրավաճառ, Ե. գրական
ճառ, Պոլսոյ աղայի խանութը :

Դրանուցման տողը 3 որոշ է մէկ անգամի
համար : Առէլի ածան կըլլայ առէլի անգամնե-
րու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ Ե. Ե. Գիր
որոշելի առ Տնօրէն-Տիր Հ. Ս. Ալանճեան Կ.
Պօլիս Պալլե-բազար Նափիէ խան վերի յարկ
թիւ 46 :

A D R E S S E
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pountch
—46 Nafie-Han, Balouk-Pazar 46—
Constantinople

ԹԻՒ 4896

Շ Ա Ր Ա Յ

1884 ՅՈՒՆԻՍ 30

ԱԶԳԱՅԻՆ

Քերտէսեան

Մարդիկ կան, որ աւերելով,
կործանելով նշանաւոր եղած են
աշխարհի պատմութեան մէջ, և
մարդիկ կան որ կանգնելով, կա-
ռուցանելով, բարձրացնելով,
մեծագործելով փառաւոր հանդի-
սացած են : Այս երկու կարգէ
մարդիկ մեր Ազգին մէջ ալ երեւ-
ցած են ի սկզբանէ հետէ : Բայց
դժբաղդաբար բաւական ըստ-
ուսար թիւ մը կը կարծեն առա-
ջին կարգէն գտնուողներն : Հայ-
կական դարաւոր տունը, մեծ
տունը, քրտամբ, ճարտարու-
թեամբ և առաքնութեամբ կանգ-
նեալ բարձրացեալ տունը՝ դոյն
ժամանակաց մէջ կործանած ան-
հետացած են, նոյն տանց ժառան-
գաց հմանց կամ միոյն զեղխու-
թեամբ, մոլորութեամբ և անա-
ռակութեամբ : Յաւիտեանական
անիծից արժանի՝ մարդիկ, Հաբլ
է իշէլ, այսպիսի նողկալի մար-
դոց կործանած հայկական փա-
ռաւոր ու հոյակապ տանց անուն
ներն, և որքալ նոյա գործած մե-
ծամեծ աւերմանց վրայ :

Բայց այս կարգէն չէր Քերտ-
էսեաներն Մկրտիչ Էֆէնտի, որ
քանի մը շարաթ յառաջ հրաժեշտ
տուաւ աշխարհի : Սա անտարտ
պահեց իւր փառաւոր գերդաս-
տանին անունը, դիտցաւ ի շահ
ածել իւր հայրենի ճոխութիւնը,
գտնուեցաւ ազգային գործոց ու
պաշտամանց մէջ անձնական շահ
և այլ նկատմունք չունենալով,
հեռի կեցաւ խաղի դժոխա-
յին սեղաններէ, չլսեց շատ
և ցոյի ու գելի կեանք, մեծա-
պէս փոյթ տարաւ իւր որդւոց
բարեք կրթութեան ու դաստիա-
րակութեան համար, և թողոյց
Քերտէսեաներն գերդաստանի
անունն ու փառաց արժանաւա-
ռանդ յաղորդներ, որոնք այժմէն
արժանի են ամենայն համակրա-
նաց, և կրնամք իրեն տեսար ա-
ռաքնութեան ցուցնել ամեն ա-
նոնց, որ իրենց հայրենի տունը
կործանած են, կամ կործանա-
բար ընթացից մէջ կը գտնուին :

Քերտէսեաներն Մկրտիչ Էֆէն-
տի անունը օրհնութեամբ պիտի
յիշատակուին ազգային պատմու-
թեան մէջ, և տարակոյս չկայ թէ
անիծիւք պիտի յիշատակուին ա-
նոնք, որ կործանեցին մեծ տու-
նը, և չարաչար անկան կործա-
նեցան իրենք ալ, փառաց ու
բարձրութեան ընդարձակ ու գե-
ղեցիկ ասպարէզներ թողով իրենց
ոխերմաց : Արդեօք այժմ չե՞ն
տանջուիր խղճի լայթներէ . . . :

Ինչպէս ծանուցուած էր,
կիրակէ Արժ. Տ. Ստեփան Ծ.
վարդապետ Աղճապէկեան Ս. Պա-
տարագ մատոյց Մամաթիոյ Ս. Գ.

Եկեղեցւոյ մէջ վառն հոգւոց նըն-
ջեցելոյ ճիւղաբար աշխատող գոր-
ծաւորաց, և աղու քարոզ խո-
սեցաւ խորխուսելով և յորդորե-
լով ժողովուրդն : 23 հոկտեմբ և 33
բնաւէր, ընդամենը 80 անձ, 2ու-
գուր 23 մէկ խանին Բաղուցի աղ-
դայինք, մեծ եռանդով և աշխա-
տութեամբ գործեցին, և բաւա-
կան յառաջ տարին շինութեան
գործն : Խորհրդոյն և միանգա-
մայն շինութեան Մամաթիոյ
անդամ վարդապետ Մեծ. Ս.
Մամաթի Էֆէնտի թաղեցիկներէն
վարդապետ Յակոբ, ոսկերիչ Սե-
պուհ և Եսայիան, Խլէմէն Բաղ-
րիկ և այլն և այլն, Եսայի Բաղ-
րիկ Էֆէնտիներու հետ հանգա-
նակութեամբ ճաշ մը պատրաստե-
ցին : Ժամ 3 ին սեղան նստան ի
Ս. Սահ. վարժարանի : Տեղեցի
քարոզիչ Խլէմէն Բաղրիկ Ս. Գե-
որգ Ծ. վարդապետ և պատարա-
գիւ Արժ. Տ. Ստեփան Ծ. վարդա-
պետ կը նախագահէին սեղանին :
Խորհրդոյ և մամաթիոյ մեծ
գումբ խմբովն ներկայ կը գտնու-
էին գործաւորաց ճաշի ատեն,
և մեծ ուրախութիւն և դուհունա-
կութիւն կը յայտնէին : Խորհրդոյ
անդամ Ղազարոսեան Էֆէնտի յետ
ճաշու ի զիմաց խորհրդոյ, մաս-
նաժողովոյ և միանգամայն թա-
ղեցւոյ շնորհակարութիւն յայտ-
նեց նախ Արժ. Տ. Ստեփան Ծ.
վարդապետի որ ինքնաբերաբար
Ս. Պատարագ մատոյց վառն հոգ-
ւոց նընջեցելոյ ճիւղաբար աշխատ-
ողաց, և գովեց աշխատաւոր Բա-
ղուցի և այլ գաւառացի ազգայնոց
բարեպաշտական դիպացուններն :
Ի վերջէ Ստեփան վարդապետ օրհ-
նեց սեղանն և գործաւորներն :
Թաղեցիկներէ մեծ բաղնութիւն
ներկայ կը գտնուէր Ս. Եկեղեցւոյ
մէջ : Թաղեցիկներէն Պիրիճիկ անուն
կին մը անցեալ շաբթուա գացեր
աշխատեր է շինութեան, և քար
փոխադրեր է :

— Տնտեսական խորհուրդն յունիս
20 ի նստին մէջ հետեւեալ տնօրէնու-
թիւններն ըլլաւ :

Բերայի նոր Թատրոնին շինու-
թեան հաշուոց քննութեան ձեռ-
նարկեց, և առաջիկայ երկուշաբ-
թի երկու երեւելի ճարտարապե-
տաց հետ տեղական քննութիւն
մը պիտի կատարէ ի Բերա :

Գուրուչէլի եկեղեցւոյ սըն-
տուկին երմտական տաճնապալաց
վիճակն իւր հոգածութեան նիւթ
ընելով, ծախուց ճիւղին մէջ ինչ
ինչ խնայողութիւններ որոշեց, և
եկամտի նոր աղբիւրներ դոյացնե-
լու նպատակաւ հաւանեցաւ եկե-
ղեցւոյ սեղանական մէկ գետնին
վրայ 2 տուն կառուցանելու հա-
մար հանգանակութիւն մը արտո-
նել, և շինութեան ու հանգանա-
կութեան գործերն յանձնել յա-
տուկ մասնախմբի մը :

Քաղաքական ժողովոյ յանձ-
նարարութեան համեմատ կարգեց
մի մասնախումբ, Գնալը կղզիի ե-
կեղեցւոյ պարտուց բարձմուն հա-
մար արտոնեալ հանգանակութիւ-
նը կատարելու համար :

Այս ազգային դրամներն որ
այս ու այն անձանց քով կը գըտ-
նուին, իրենց նպատակին ծառա-
լեցնելու նպատակաւ որոշեց հե-
տըզհետէ ձեռք անցընել, և ի թէ
դժկամակողմեր գտնուին, աղբու
միջոցներու դիմել :

Գաւառական Մուղաթայ և
Թաղային Բանկէլը անուն տու-
ըրէ անվճար մնացած կեդրոնա-
կան անտուկի մեծաքանակ պա-
հանքն ձեռք անցընելու համար
որոշեց վերջին անգամ մ'ալ հրա-
ւիրել դաւառներն և թաղերն ի-
րենց պարտքը կարգադրելու, և
եթէ անհոգ գտնուողներ լինին,
աղբու միջոցներ ձեռք առնուլ :

Պատրիարքական վստանորդ-
Գեր. Հայրը տեսնելով, որ դա-
տաստանական խորհրդոյ աշխար-
հական անդամաց մեծաքանակ մասն
պահած են, առ Ս. Պատրիարք
Հայրն տեղեկագրեր, և նոր անո-
րնութիւն խնդրել է : Պակած
անդամք են Գօլթեան Էֆէնտի, որ
ամբաստանեալ է : Մըճիկեան Է-
ֆէնտի որ բացակայ կը գտնուի
առանց բանաւոր պատճառի : Ու-
ղեւեան Մկրտիչ Էֆէնտի որ հը-
րաժարած է :

— Խառն ժողովն չորեքշաբթի
բաւական զառեցաւ՝ Կերտէսեան
Շիշմանեան Գեր. Տ. Դեմոք. եպիս-
կոպոսի կողմանէ առ Ամեն. Ս.
Պատրիարքն ուղղեալ մէկ հեռա-
գրով, որով յիշեալ եպիսկոպոսը
զարմանք յայտնած է, թէ մինչ-
դեռ ինքն իւր վիճակն (Պիլէճիկ)
վերադառնալու համար հրաման
կը խնդրէր Ս. Պատրիարք Հօրէն,
Խառն ժողովը միջամտելով հե-
ռագրով Պօլիս կը կոչէ զինքը,
Խառն ժողովն, այս հեռագրէն
զատ խանալով նաեւ թէ Տ. Դեմոք.
եպիսկոպոսի դրդմամբ ի Պիլէճիկ
հանրադրութիւն մը կը պատրաս-
տուի ազգային կեդրոնական վար-
չութեան նորա վերադարձն ու
վերահաստատութիւնը պահանջե-
լու համար, և թէ Տ. Դեմոք. ե-
պիսկոպոս դրած է ի Պիլէճիկ առ
Արժ. Տ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ
Մարաճեան որ մինչեւ չհասանել
իւր ձեռնամուկ չլինի յոր և է իւրն
դէր, Խառն ժողովն անդրդուելի
մնալով իւր որոշման մէջ՝ հարկ
համարեցաւ դարձեալ հեռագրել
առ Գեր. Շիշմանեան որ հնազան-
դի և ուղեւորի ի Պօլիս, և ընդ-
ամին որոշեց Բ. Դրեն հրամանա-
գիր հանել Սարաճեան Տ. Յովսէփ
վարդապետը Պիլէճիկի առաջնոր-
դական փոխանորդութեան պաշ-
տօնին մէջ հաստատելու և տեղա-
կան կառավարութեան ծանօթա-

յցնելու համար : Կը լսեմք թէ աղ-
դային վարչութիւնը քանի մը տա-
րի հոլուական ու եկեղեցական
պաշտօնավարութենէ պիտի զրկէ
գրեթէ Շիշմանեան, և թէ ըմբոստ
դանուի և ի Պօլիս չուղևորի ըստ
այս վերջին աղբարարութեան
վարչութեան :

— Խառն ժողովն ո՛չ սակաւ
զառեցաւ՝ Երզնկայի Առաջնորդ-
Գեր. Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսի
հեռագրովն ալ, որ երկու օր յա-
ռաջ յանակնկալ հասած է ի
Պատրիարքարան : Յայտնի է, թէ
յիշեալ Առաջնորդն վերջին ան-
գամ Երզնկա դաւանայէն հետէ
քանիցս հրաժարական տուած է՝
անձնական վատաբողովութիւն և
տեղւոյն կլիմայի անյարմարութիւ-
նը պատճառելով, իսկ ազգային
վարչութիւնն ամեն անգամ հե-
ռագրած և գրած է առ նա՝ չեւ-
նել չխախտիլ վիճակէն, չլքանել
ժողովուրդը, և եթէ ապաքէն օ-
գափոխութեան պէտք ունի՝ եր-
զնկայի առաջնորդը վիճակին մէջ
յարմարեղոյ կողմը օգափոխու-
թեան երթալ հովանալ : Արդ՝ նո-
րին Գերապատուութիւնն, հակա-
ռակ այս ամենայն խոհեմ աղբա-
րարութեանց վարչութեան, վեր-
ջին անգամ հեռագրած է ի Պատ-
րիարքարան, թէ իրեն անհնար
լինելով յարմարել Երզնկայի կլի-
մային հետ, կուղևորի Մշոյ Ս.
Կարապետ վանքն յուստ և յողա-
փոխութիւն, և արդարեւ ուղեւո-
րել է առանց սպասելու վարչու-
թեան պատասխանին : Առաջիկ
այս հեռագրոյն վրայ որոշեց է
Խառն ժողովն հեռագրել առ Գեր.
Հմայեակ եպիսկոպոս, որ կարելի
եղածին չափ փութով կատարէ
ուխտն ու օգափոխութիւնն և վե-
րադառնայ յերզնկա առ ժողովուր-
դէն, Կը լսեմք, թէ ժողովոյն մէջ
առաջարկուել է, որ այս առթիւ
ծանօթութիւն ուղղուի Տ. Հմայեակ
եպիսկոպոսէն Մշոյ Ս. Կարապետ
վանոց վերջին անցից վրայ, բայց
այսպիսի պաշտօն մը նմա յանձնել
և նորա անհրաման ուղևորութիւ-
նը նուիրագործել պատշաճ չէ
դատուել :

— Երուսաղիմայ պարտուց
բարձման համար, զինուորական
տրոց հետ գաւառաբնակ աղբա-
յիններէ հաւաքելի նպատակ խն-
դելն ալ դարձեալ խորհրդակցու-
թեան նիւթ եղաւ խառն ժողովոյ
մէջ : Ըստ առաջարկութեան դի-
ւանաց Կրօնական ու Քաղաքա-
կան ժողովոյ, որոշուեցաւ ինդիկն
ըստ սկզբան մատուցանել Աղբային
ժողովոյ առաջիկայ նստին, և Կրօ-
նական ու Քաղաքական ժողո-
վոյ ատենապետաց յանձնուեցաւ
պէտք եղած բացատրութիւններն
ու ծանօթութիւնները տալ յատե-
նի ժողովոյն, յետագիւրդ նպաս-
տին բաշխման ու հանգանակու-

թեան գործառնութեանց որոշու-
մը : Կիմանալով, թէ Աղբային
ժողովոյ առաջիկայ նստող գործ-
փակ ընել պիտի առաջարկուի :

— Կարմեն հեռագրէն, թէ
ուրբաթ, յունիս 22, արձակեցան
31 բանտարկեալք, և հետեւեալ
առաւօտ եկեղեցւոյ մէջ ի ներկա
յութեան բաղնախումբ ժողովըր-
դեան բարեմաղթութիւնք եղան
վառն Օդոստ. Սուրբանի, նախա-
բարաց և Ս. Պատրիարք Հօր :

— Հայրապետական տեղապահ
Ամեն. Տ. Մակար Սրբազան՝ Ս.
Էջմիածնէ վերադարձեր է ի Քիչ-
նեւ յառաջորդական վիճակ իւր,
Տիգրիսէն հեռագրելով առ Ս.
Պատրիարքն, թէ իւր անձնական
առողջութեան այս եղանակին մէջ
յիշմածին բնակիլ չներեր, և
խնդրելով Ս. Պատրիարքէն, որ
պարտաւարտաճ տնօրինութիւն-
ներն ընէ :

— Հրամանաւ կայսերական կա-
ռավարութեան, Մէճմուսլը-Ախ-
պար անուն հայատառ և թրքա-
բարբառ օրաթերթ մը երկուշաբ-
թի հրատարակիլ սկսաւ ընդ տը-
րամաբլութեամբ Հ. Լեֆկէճեա-
նի, փոխանակ Մէճմուսլը-Հալա-
տիս խափանեալ լրագրոյ :

— Կարնոյ նորընտիր գաւառա-
կան վարչութիւնն, գաւառական
Տնտեսական խորհուրդը կազմած
է հետեւեալ անդամներով :

Պաշտիկ Էֆէնտի Խաչիկեան Առ-
շապէ. Կարապետ Էֆէնտի Տիւ-
պէճեան Առ-Պաշէ. Կարապետ Է-
ֆէնտի Արմենեան. Յակոբ Էֆէնտի
Թօփեան. Յակոբ Էֆէնտի Պալ-
եան : Տնտեսական խորհրդոյ գոր-
ծառնութեանց մէջ կը գտնուին ա-
ռաւ Կարնոյ երեք վանօրէնց մատա-
կարարութիւնն, որք Միաբանու-
թիւն չունենալով գաւառական
վարչութեան հսկողութեան են-
թարկուած են ըստ սահմանա-
դրական հրահանգին :

— Կարնոյ Հայ բանտարկելոց
շնորհուած կայսերական ներման
առթիւ, Կարնոյ Արժ. առաջնորդ-
դական փոխանորդին և գաւառա-
կան վարչութեան կողմանէ շնոր-
հակալութեան հեռագիրներ յղե-
ուել են երեքշաբթի օր առ Օ-
դոստափառ բարեգութ Սուրբանն
և առ բարձրապատիւ Մեծ Եպար-
քան :

— Գաւառներէ հասած նա-
մաներէ կիմանալով, թէ քանի
մի տեղեր զորօրնակ ի Կարին,
յերզնկա, և ի Բաբեղք, աղբա-
ւանաց Կրօնական ու Քաղաքա-
կան ժողովոյ, որոշուեցաւ ինդիկն
ըստ սկզբան մատուցանել Աղբային
ժողովոյ առաջիկայ նստին, և Կրօ-
նական ու Քաղաքական ժողո-
վոյ ատենապետաց յանձնուեցաւ
պէտք եղած բացատրութիւններն
ու ծանօթութիւնները տալ յատե-
նի ժողովոյն, յետագիւրդ նպաս-
տին բաշխման ու հանգանակու-

թեան գործառնութեանց որոշու-
մը : Կիմանալով, թէ Աղբային
ժողովոյ առաջիկայ նստող գործ-
փակ ընել պիտի առաջարկուի :

լեց, և անտի Թաթիկի կողմից
գտնուած խրատիկ-Շէրիֆի գնաց:
Նորին կայսերական վեհափառու-
թիւնը՝ Պաշտատի Գեօղիկին մէջ
հանգիստ առնելէն յետոյ, Շահա-
տէ Ապա-Խալ-Գառէր էֆենտին
հետն առնելով, և դարձեալ դի-
մացն ունենալով Օսման և Նամիզ-
փաշաներն, կառքով անցաւ ուս-
կեցած դրնէն, և չորեքշաբթի վե-
րադարձաւ Երեւոյեան ժամը 10ին
ատեններն: Այս անգամ, առաջ
ողորմութիւն բաշխուեցաւ ազա-
տաց:

Խորհրդայն-Շէրիֆը ինամով
վաթիթուած է քառասնի չափ
թանկագին կերպաներու մէջ, ու-
րոյ եղբորը բանուած են Գուրա-
նէն հատուածներ: Այս ամենը
պահուած են տրամեկայ արկի
մէջ, որ քանդակաւ փայտէ
ճոխ պատուանդանի մը վրայ յե-
ցած է, մարդու հասակէ բարձր:
Պաշտատն մէջ մասնաւոր վայր մը
յատկացեալ է այս նուիրական վե-
րադիւնին, որոյ խնամքն յանձնե-
ռած է Վեհ. Սուլթանին կողմէ
ընտրեալ 40 պաշտաւորաց: Խը-
դան որ ուղտի ստէ է հիւսուած է
և պահուած կը մնայ 1272 տարիէ
հետէ, Մարգարէին կողմէ նուէր
տրուած էր Իւէզ էլ Գարէնի:
Ուսմանց գերդաստանին հիմնա-
դիր Մուսլիմէ մեծաքանակ գու-
մարներ առաջարկեց որ վերադ-
իւն իրեն տայ, բայց մարգարէին
աշակերտը մերժեց, յայտնելով թէ
աշխարհիս ոչ մէկ դանձը կրնայ
հաւասարել այդ նուիրական վե-
րադիւնին: Բայց իւր մահէն յետոյ
Ուսմանք տէր եղան խորհրդին որ
անպա անցաւ Արասեանց և անտի
Օսմանցոյ:

— Պէյ-Բազարի հրկիզելոյ
նպատակաւ յանձնաժողովն,
որ կը գումարէ Էփէֆի նախա-
րար Բեառմէ փաշայի նախագա-
հութեամբ, 2300 ոսկի գրկեց Պէյ-
Բազարի երկու օժանդակ մաս-
նախուժներուն: Այս գումարը
պիտի յատկանայ միմիայն այրած
կամ հրդեհէն աւերեալ տուներու
վերաշինութեան:

— Ղալաթիոյ ոստիկանութեան
կողմէն ձերբակալուեալ են Ղա-
լաթիոյ Գեօղիկ-Ալթը թաղի բնա-
կիցներէն ուսումնասիրող խախտի
Հախտի, Միսնա և Չաղրայի-
Ալթըի գողութիւններէն խախտի
Եաղմ, որոնք մայրաքաղաքէն
Ռուսաստան և Ռուսաստանէն
մայրաքաղաք մարդ կը փախը-
նեն եղբր կեղծ անցագրերով:

— Կայսերական բժշկական վար-
ժարանի քաղաքային բժշկական
ժողովն հրատարակելով գաւառ-
ներն առանց քաղաքային բժշկի-
մնացած տեղերուն ցուցակն և իւ-
րաքանչիւրին յատկացեալ ամա-
թոյնական քանակութիւնը, կը ծա-
նուցանէ թէ զինուորական բժշկա-
կան վարժարանի արտաքին տը-
թոյններէն և քաղաքային բժշկա-
կան վարժարանի տըթոյններէն
ո՞ր կողմէ, կրնայ ժողովին ներ-
կայանալ: Առաջիկ ցուցակն. Սիւ-
րէհիսար՝ 600 զըշ ամաթոյնական:
Վիլէ՝ 300, Պապա-Էսքիսի՝ 430.
Մալաթիա՝ 300. Լուէ-Պէրդուս
300. Լադիստան՝ 300. Բրէզլին
300. Տէպրէ՝ 1000. Չէպէլը-Պէրէ-
քէթ (Առանայի նահանգ)՝ 1000.
Չորլու՝ 230. Պուլուստ՝ 600. Չո-
րուս՝ 600. Իզմիր (Երկրորդ քա-
ղաքայնութիւն)՝ 300. Էստէմիլ՝

300. Պոլսոյն՝ 600. Այնթապ՝
730. Բիւրսա՝ 730. Էսթէպ՝ 730. Իս-
թէնուէրուն և Պիլան՝ 673. Սէրի-
է՝ 600. Կէրասուն (Այսթընի նա-
հանգ)՝ 400. Փայաս՝ 600. Թիմուր-
էի՝ 1000. Էլմալը՝ 300. Էսկի-շէ-
հիր (Վերաբուժութիւն)՝ 300:

— Բ. Գրնէն չըջարեալականա-
լաւ արտուէր տրուեցաւ կու-
սակալոյ, որ հասնալով փոյթ
տանին՝ իրենց պարտաւորութիւն-
ները ճշդիւ կատարելու համար,
և պետութեան ու ժողովրդեան
չտհուց պատկառ կալով՝ ամենայն
աշխատութեամբ փարուին ի յառա-
ջագիտութիւն և ի զարգացումն
նահանգին:

— Պայրամի առթիւ վճարելի
ամաթոյնական համար նահանգ-
ներէն հետզհետէ դրամ կը հա-
նի Օսմանեան Պանքան, և Բամա-
ղանի 20 էն եւաքը պիտի սկսի
բաշխուի:

— Թէրեֆմանը-Հաղիդաթ լը-
րագիրը գրած է, թէ Տիարպէ-
քիւր քրիստոնէայ կրօնականնե-
րէն Տալուտ էֆէնտի, իւր կրօ-
նական հետադադարութեանց վրայ
համոզուելով իսլամական ճշմար-
տութեանց և ուրիշ դաւանու-
թիւններէ առաւել քան զառա-
ւել նախասեփար գտնելով իսլա-
մական կրօնքն, յօժարակամ ըն-
դունեալ է զայն, ինչպէս նաև
կինն ու երկու որդիքը, և Պոլսի
եկեղեցի, և թէ Տալուտ էֆէնտի
առաջ ու ճշմարիտ հազնելով չորեք-
շաբթի Սիւլէյմանիէ միլիթին մէջ
քարոզ խօսեց է:

— Իտալիէի Մախտուէի Ալի-
րիկեան-Տրիպոլոյ Գաթմանի
չորհեան Մալթայէն ելնելով Տէր-
նէ գացած ատեն, ըստ ումնց
առաջը խրեց, և ըստ այլոց
տախտակը բացուելով ընկղմեց է:
Այս արկածն ի Պոլսի հեռագրա-
լինելով ամենայն փութով ճան-
բայ հանուեց է Շէրէֆիքեան չո-
ղեանէն, ինչպէս նաև Կրեմէն
Մէճիտիէ գրահատին: Վերջին
լուրերն այս չորհեանուն բողոքովն
անփնտա ազատած իննէն կը ծա-
նուցանեն:

— Խալիլ Ֆէյզի էֆէնտի ա-
նուն անձ մը՝ որ 143 տարեկան է,
պոստայ օգնականի կերթեւելէ մը-
կիթ, և իւր բանաստեղծութիւն-
ները գրել կուտայ 66 տարեկան
եղով կրտսեր որդւոյն:

— Բերայի ոստիկանութեան
գաղանի պաշտօնակալներէն Իս-
թէնաէր էֆէնտի, որ իւր ար-
տաւորութեանց սահմանէն օտար
և անվայել վարմանց մէջ գտնուե-
լուն պատճառաւ պաշտօնակա-
լած և Սիւնուա քաղաքուած էր,
մեռեց է անդ:

— Գարատաղի սահմանաց ուղ-
ղութեան խնդրոյն համար կայսե-
րական հրովարտակն ելեր, և Գա-
րատաղի գործակալտարին ծանուց-
ուեց է: Ըստ հրովարտակնի, Գա-
րատաղի առաջարկած դիմն ըստ
սկզբանց ընդունուած է: Հեռա-
գրով հրահանգ զրկուած է Մուս-
թաֆա Ասիմ փաշայի, որ պատ-
ուիրակներ զրկէ՝ սահմանաց կու-
թոյններու կանգնման ներկայ գրու-
նուելու համար:

— Թէրեֆմանը-Հաղիդաթ դը-
րած է. — Յայտնի է, թէ 93
էն հետէ ելլամոյց պաշտօնատու-
նէն յանուն նահանգաւոր տրուած
միլիւն ցարդ չըջարուած Հալա-
լէնամէներն ետ տրուած են յիշ-

եալ պաշտօնատան: Կը հաւատեն
այժմ թէ նախորդ տարիներէն ան-
վճար մնացած տուրքէն դանձ-
ուած դուռնարներն հետզհետէ Օս-
մանեան Պանքան կը զրկուին կը
պահուին, և Հալալէի խնդրոյ
համար վերջին որոշումն տրուելէն
յետոյ՝ պիտի բաշխուին Հալալէ-
նամէի տէրերուն, իրենց պահան-
ջից քանակութեան համեմատու-
թեամբ:

— Բերա ձիահանկիւր ոստիկա-
նութեան կայարանը գող մտնելով
ամենայն ճարտարութեամբ գող-
ցեց է երկրորդ Գաթմէր էլէքէֆէ-
ֆէնտի անկողինն և այլ գոյքը:
— Պօլսոյ քաղաքայնութեան
թիւնն ի պաշտօնէ գրած է առ-
նեղին գործոց նախարարութիւնն
թէ Ուսուցչ-Չաղրի ոչխարաց հի-
ւանդութիւնը բոլորովին անհե-
տեղ է, ի դիմէ գրուած միջոց-
ներուն չնորհիւ:

— Խալաթի գիւղի ընտելներն
ընէ Վարդան անուն անձ մը, ուր-
բաթ օրը, տեղւոյն կայարանէն
քաղաքը ժամու ճանապարհ հե-
ռի, երեսը թաշկինակով ծածկը-
ուած, զովք օղիի շիւմը, քնա-
ցած ատեն, չորհեանուն վրայէն
անցնելով՝ մարմինը երկու կտոր
ըրեց է:

— Զինուորական պաշտօնա-
տան հիւանդանոցի վերադրման-
ընէ Սամի էֆէնտի թիւստութեան
համար նոր գործիք մը հնարեց
է, որով 4-5 ռուպլէ մէջ թիւստե-
կարելի պիտի լինի: Կայսերական
բժշկական վարժարանը տեսնե-
լով զայս՝ ընդունեց է, և զինու-
որական պաշտօնատան առողջապա-
հական ժողովն ալ հասանեց:

— Սերայեղադուի կղզեաց
գաւառական լրագրէն հրատարա-
կած է, թէ ամսոյս 17 ին զիշերը
ժամը 2 ին ի Բիսու Լիման-Խալէ-
սիի մօտ 3-6 յոյնք պարտիզայն
Գօթիի վրայ յարձակելով դանա-
կած ժամանակ, Թապուր-աղա-
սը Մէհմետ պէյ պատահելով
Գօթիին աղատեալ և ծեծողներուն
մէջը ձերբակալելով՝ տարած ա-
տեն, ձերբակալելոյն ընկերք գա-
ցեց է իրենց ընկերը աղատել ու-
ղեր են. և որովհետեւ Մէհմետ
պէյ չէ յանձնեց, նախ քաղով
ղարկեց և գետինը փռեց են նո-
րա լրով ոստիկանն, և ապա Մէհ-
մետ պէյի վրայ խուժելով իրենց
մէջէն մէկը դաշոյնով վերաւորեց
է զին աջ ստիւնքէն, և ձերբա-
կալեալն առնելով փախեց են: Մէհ-
մետ պէյ կէս ժամ յետոյ մեռեց
է: Կուսակալն իմանալով՝ պաշ-
տօնատունը փութացեց, ժողովն
կանները հաւաքեց և քննութիւն
բանալով՝ դանակածողներէն ուս-
րագործներէն 4-5 անձինք բըռ-
նել տուեց է:

— Էտիքնէի մէջ հետեւեալ
զարհուրելի դէպքը պատահեց
է ամսոյս 26 ին զիշերը:

« Բանտարկեալ չարագործք
կէս զիշերին կուս մը յարուցանե-
լով, բերեցով և դաշոյններով զի-
րալ անխնայ ջարդեւ կ'սկսին:
Բանտապահք իրողութիւնն ան-
միջապէս տեղական իշխանութեանց
իմաց տալով, քանի մը վաշտ սը-
ուրիւսուոր զորք կը բերուին, որք
բանտը պաշարելով կուսը կը դադ-
րեցնեն: Ապա չարագործք մի առ-
մի դուռը հանուելով, ի ներկայու-
թեան սուրմար զորաց, կը հար-
ցաքննուին հարցաքննիչ գատա-

ւորին և ընդհանուր դատախա-
ղին կողմէն: Էտիքնէի նահան-
գին դատական իշխանութեան
պաշտօնական բժիշկ Տօքթօր Եր-
ուանդ Մալիս վերաւորեց վէր-
քերը մի առ մի կը քննէ: Դիշեր-
ուան ժամը 8 ին միջոցներն, ընդ-
հանուր դատախաղն, դատական
բժիշկն և այլ բարձր պաշտօնա-
տարք բանտը կը մտնեն, ուր սար-
սափելի տեսարան մը կը պարզուի
իրենց առջև: Չորս հսկայ մար-
դիկ դետիւր փռուած էին սոս-
կայի վէրքերով պատած և արեան
լճակի մը մէջ ողորւած: Դիւսի-
ները բանտէն դուրս հանուելով,
բժիշկին կողմէ կը քննուին: Աստի-
քերի իմա փայտի ձողերով սոս-
կայի հարուածներ տուած և իրա-
րու դուրս ջախջախած էին: Ամե-
նունք թիւնէն, բերնէն, ականջէն
և աչքերէն արեւն ցայտած էր, և
անոց դուռներուն և երեսներուն
սովերները խախտած և ջախջախ-
ուած լինելով, ժանտատեսիլ կոյտ
մը դարձած էին: Յիշեալ դիւսի-
ներուն քննութիւնէն յետոյ, նո-
րէն բանտը կը մտնեն միւս վերա-
ւորեալներն աչքէ անցունելու հա-
մար, որոց ամենքն ալ չըթայա-
կապ էին: Վերաւորեց մէջ նշա-
նաւոր է Պոլ աղա անուն չարա-
գործ մը, որ իւր ձախ քամակին
վրայ դաշոյնի երկու հարուած
ստանալէ յետոյ՝ սանդուղէն վար
նետուեց է իւր թիւստեան՝ Թու-
սուն Մուսթաֆայի կողմէ: Այս
երկու չարագործներն եղած են
յիշեալ սարսափելի կուսին հե-
ղինակներն: Սպանեալ չարագոր-
ծաց անուանք են. Փիլիպպի Տա-
րեման Ստէմ ֆէհիլիան, 40 տա-
րեկան, Փիլիպպի Էմին ֆէհիլիան,
33 տարեկան, Փիլիպպի Հալիմ
ֆէհիլիան 33-40 տարեկան և Փի-
լիպպի Մուսա ֆէհիլիան 40 տա-
րեկան:

Երկրորդ աստիճան Մէհի-
տիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայ-
սերական պաշտան բժիշկներէն
ընդապետ Օսման պէյի, և պա-
շտան երկրորդ բժիշկ անուանե-
ցաւ:

— Երրորդ աստիճան Շէֆա-
գաթի պատուանշան տրուեցաւ
մայրաքաղաքի բժիշկներէն Տօք-
թօր Հօֆմանի տիկնոջ, և անխա-
րոյթ Տօքթօր Իլիաս փաշայի տիկ-
նոջ:

— Ենէնպաղարի կառավարիչ
անուանեցաւ Կիւսիւլէհի նա-
խորդ կառավարիչ Օսման փաշա:
— Կիւսիւլէհի կառավարիչ
կարգեցաւ Ենէնպաղարի նախորդ
կառավարիչ Ապա-Խալ-Գաթի Գե-
մալի փաշա:

— Միւթէմայիղի աստիճան
տրուեցաւ Երեւոյի կառավարիչ
Էմին էֆէնտի:

— Սանիյէի երկրորդ աստի-
ճան տրուեցաւ՝ Սեքաստիոյ նա-
հանգին կրթական տեսուչ Աթըֆ
պէյի:

— Երրորդ աստիճան՝ Յունաց
Պատրիարքարանի թուրքերէն
երկրորդ քարտուղար Եմին Է-
ֆէնտի:

— Երրորդ աստիճան Մէհի-
տիյէ՝ Յունաց Պատրիարքական
փոխանորդ Տ. Յովակիմի, և սին-
հօղի անդամներէն Կրիկորիոս,
Սօֆրօնիոս, Բիւրեաթօս և Ար-
միլիթիոս մետրապօլիտներուն:

— Երրորդ աստիճան Մէհի-

տիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ նը-
շանաւոր դեղագիր Ապտուլլահ է-
ֆէնտիի, որ ժամանակաւ Մեծ Ե-
պարքոսութիւն ընող Միւհսին-
դատի աղագատահմէն է:

— Թէքերտաղի առեւտրական
դատարանի նախագահ կարգե-
ցաւ՝ Էտիքնէի առեւտրական դա-
տարանի նախորդ առաջին քար-
տուղար Էտէմ էֆէնտի:

— Երրորդ աստիճան Մէհի-
տիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ պա-
շտան սենեկապետներէն Պէհա-
էտալին պէյի:

— Երկրորդ աստիճան Մէհի-
տիյէ՝ կայսերական ներքնապետի
փոխանորդ Եալէր աղայի:

— Երրորդ աստիճան Օսմանի-
յէ՝ պաշտան բժիշկներէն Արիֆ
պէյի, և կայսերական անձնական
դանձուն պաշտօնատան փաստա-
բան Բայիֆ պէյի:

— Արեւելեան-Ռումէլիի կու-
սակալի խորհրդական կարգեցաւ՝
Խալիմայի նախորդ կառավարիչ
Նաշնալօֆ էֆէնտի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Անդրիոյ մէջ կանայք սկսած
են գործնականապէս բողոքել ազ-
գային ժողովոյ վերջին քուէին
դէմ, որ ընտրողական իրաւունքը
զղացաւ իրենց: Լոստոնի մօտ Ձէլ-
սիի մէջ բնակեալ տարիքոտ աղ-
ջիկ մը՝ Հանրիէդ-Մուլլէր՝ յայ-
տարարեց հարկահաւաքներուն,
թէ երեսփոխանաց ժողովոյ անդամ
ընտրելու իրաւունքն զրկուած
լինելով, և հետեւապէս ձայն չու-
նենալով հանրային դանձուն գոր-
ծածման մէջ, այսուհետեւ տուրք
չպիտի վճարէ տէրութեան: Սոր
վրայ պաշտօնեայք դրաւեցին աղը-
կան ստացուածքէն 430 ֆրանքի
արժէքով նիւթեր՝ ի վաճառ հա-
նելով տուրքերն ստանալու հա-
մար: Օր ըրտ Մուլլէր, կանանց ի-
րաւանց քանի մը ջատագովներէ
չըջապատեալ, գիւցաղական հա-
մակերպութեամբ հանդիսատեսե-
ղաւ պաշտօնակալաց գործողու-
թեան, և երբ դրաւեալ կահ կա-
րասիքը տունէն հանուեցան ի վա-
ճառ դուռերու համար, բոլորներ-
կայ տիկնայք խոստացան հետեւի
օրերէն այս ազնիւ օրինակին:

— Աֆղանստանայ Էմիրը բազ-
մաթիւ զօրք կը համախմբէ ի Հե-
րաք և Սիւրեյեան թուրքաստան,
յորոց կը սպառնան Ռուսք:

— Ամեն աշխատութիւն և առ-
եւտուր դադարած է արդ ի Թու-
լուն: Նաւարանէն մեկնեցան 3000
գործաւորք իրենց բնտանքօք, ի-
բըր 10000 հոգի: Ուստեպը յոռե-
դոյն տեսակէն միս մ'է: Լանֆլէ
անուն հարուստ մասլաճառի մը
յանկարծական մահը պատճառե-
ղաւ 6000 անձանց թուրքէն վա-
խարանան: Երկիւղն այնչափ մեծ
էր, որ Լանֆլէի ընտանիքը փախաւ
առանց հետը տանելու հանգու-
ցելուն մեծագումար դրամներն ու
արժեթուղիները. բայց ոստիկա-
նութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ
որ գողեր չմտնեն տունը:

— Ամսոյս 23 ին, ի Տիլիս, Հա-
յոց և Հրէից մէջ կուս ծագեց, և
զինուորական միջամտութիւն
հարկ եղեւ է, Կուռոյ պատճառն
է հրէայ կին մը, որ հայկական կը-
րօնքն ընդունեց է՝ Հայ խանութ-
պանի մը հետ ամուսնանալու հա-
մար:

— Վերջին լուրերէ կը հաս-
տատուի, որ հնախառն ի Մարսի-

Իրգա-իրադա խման թիւ 5